

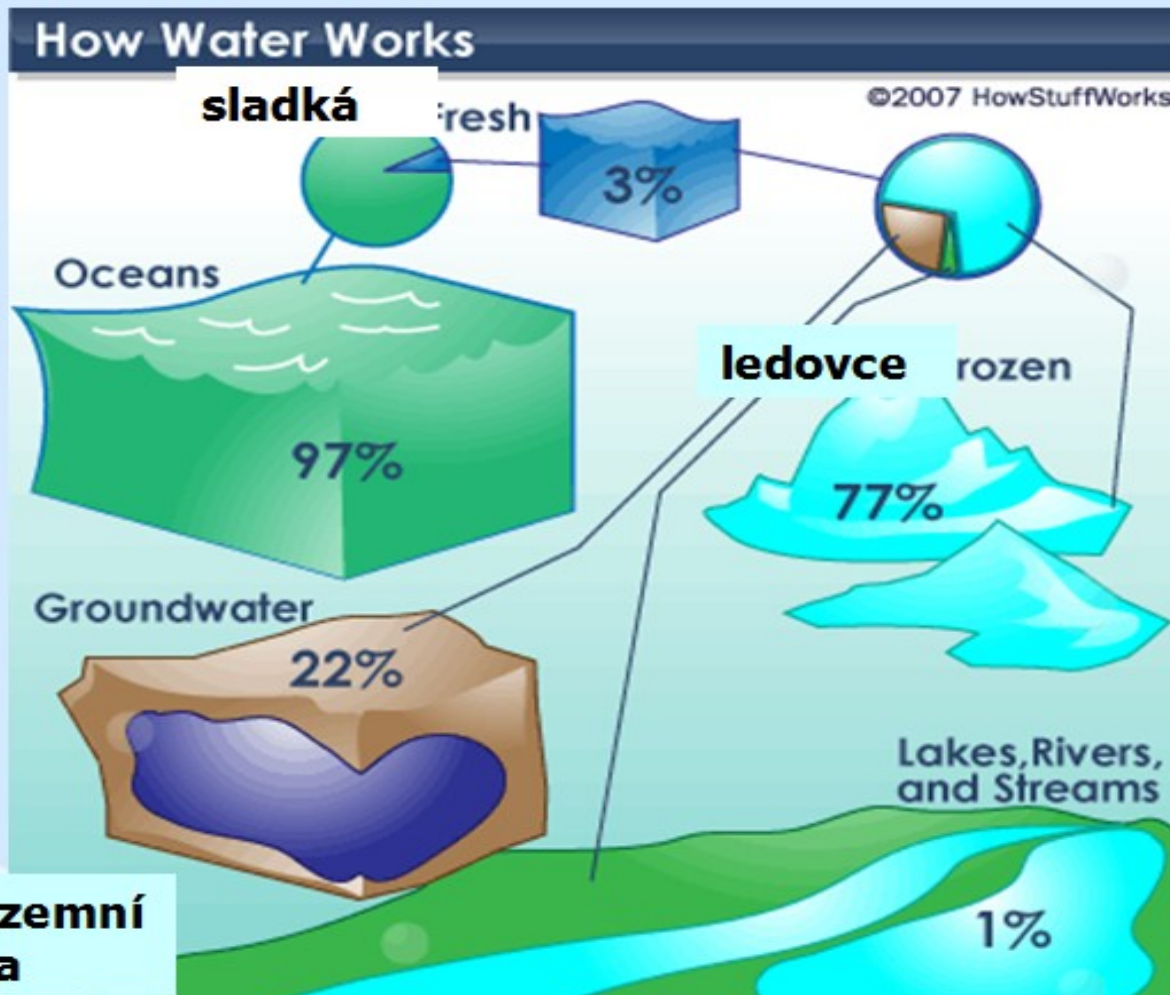
Fyzická geografie

Cvičení 3.

Ing. Tomáš Trnka

Hydrosféra

ROZLOŽENÍ VODY NA ZEMI

EVAPORACE?

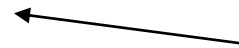
➤ **z půdy**

➤ **vody**

➤ **ledu**

➤ **sněhu**

Co se vypaří rychleji?

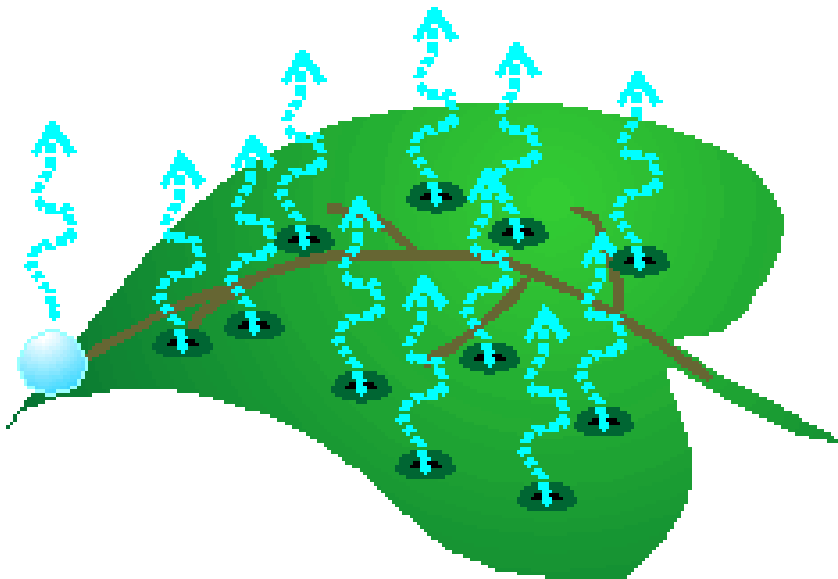

TRANSPIRACE?

- Výpar z rostlin
- **Stomatární**
- **Kutikulární (5-10%)**

Intercepce?

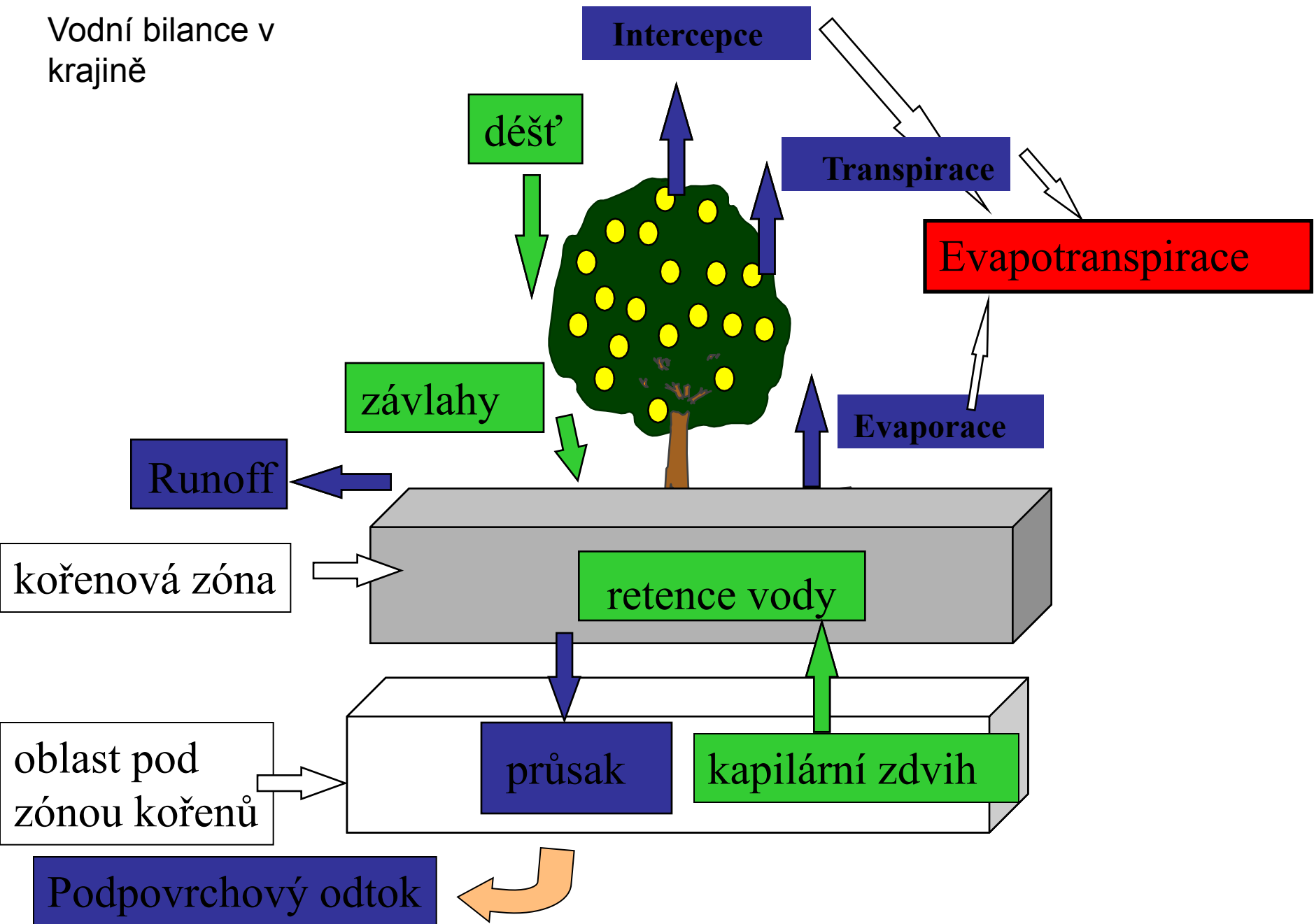
- Výpar z povrchu rostlin
  - Intercepční kapacita
  - LAI (leaf area index)

Evapotranspirance?

evaporance + transpirance +
intercepce

Vodní bilance v krajině

Oběh vody

Kondenzace?

➤ **Výskyt kondenzátů:**

- 1. na zemském povrchu**
- 2. v nižších vrstvách atmosféry**
- 3. ve vyšších vrstvách atmosféry
(oblaka)**

Charakteristiky srážek?

1. **množství (úhrn) mm** (den, pentády, dekády, měsíce, roky)
2. **počet srážkových případů**
3. **počet dnů se srážkami** > 0.1; > 1; > 10; > 20; > 30
4. **N-letost srážek**
5. **kyselost srážek** – pH 5,6
6. **síla srážek** - množství srážek za jeden srážkový případ
7. **intenzita srážek (mm/h)**
8. **intercepce srážek**
9. **srážkový normál a dlouhodobý průměr**
10. **proměnlivost srážek** - odchylky od sr. norm.

Intenzita srážek (mm/h)

slabý déšť	≤ 1
mírný déšť	1,1 – 5
silný déšť	5,1 – 10
velmi silný déšť	10,1 – 15
liják	15,1 – 23
příval	23 – 58
průtrž mračen	> 58

Rekordy srážek

Nejvyšší roční průměrné srážky:

12 090 mm ostrov Kauai (USA)

Nejvyšší srážky za 1 rok:

26 461 mm Čérápuňdží (Indie)

Nejvyšší srážky za 1 měsíc:

9 299 mm Čérápuňdží (Indie)

Nejvyšší srážky za 24 hodin:

1 870 mm ostrov Réunion (Indický oceán)

Nejprudší déšť:

38,1 mm za 1 minutu Guadeloupe (Malé Antily)

Na srážky nejbohatším místem ČR:

stanice Bílý potok – U studánky (900 m) v Jizerských horách s průměrným ročním úhrnem srážek 1 705 mm. Na Moravě je to Lysá hora v Moravskoslezských Beskydech s ročním průměrem 1 532 mm srážek.

Srážkově nejchudší oblastí ČR:

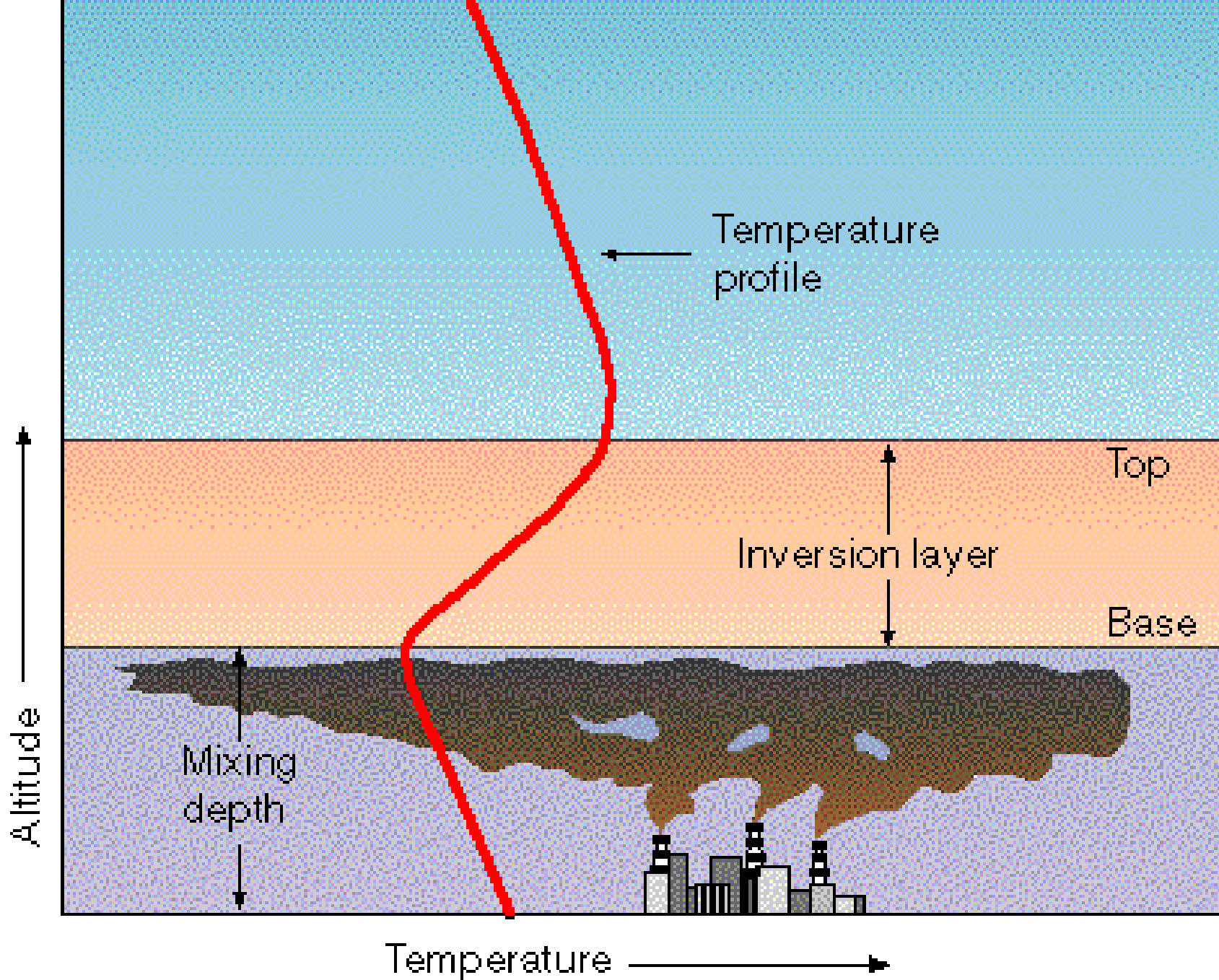
dolní Poohří, Kladensko a Rakovnicko, leží v dešťovém stínu Krušných hor. Vůbec nejmenší průměrný roční úhrn srážek vykazuje měření v obci Libědice v okrese Chomutov a to 410 mm.

Hlavní znečišťující látky v ovzduší

Typ látky	Přírodní zdroje	Produkt lidské činnosti
pevné částice	Sopečná činnost Působení větru	Spalovací procesy Průmyslová činnost
sloučeniny síry SO_x	Bakteriální činnost Sopečná činnost	Spalování průmyslových paliv
oxid uhelnatý	Sopečná činnost Lesní požáry	Spalovací motory Spalování pevných paliv
oxid uhličitý	Sopečná činnost	Spalování pevných paliv
uhlovodíky	Bakteriální činnost	Spalovací motory
sloučeniny dusíku NO_x	Bakteriální činnost	Spalovací procesy

Smog?

- **Redukční smog (též londýnský nebo zimní)**
- **Oxidační smog losangelský, fotochemický či letní smog**

Tlak vzduchu

- Síla vyvolaná tíhou
- Torricelliho pokus
  - $p_a = p_h = \rho h g$ (hustota x rozdíl výšky x tíhové zrychlení)

Jednotky:

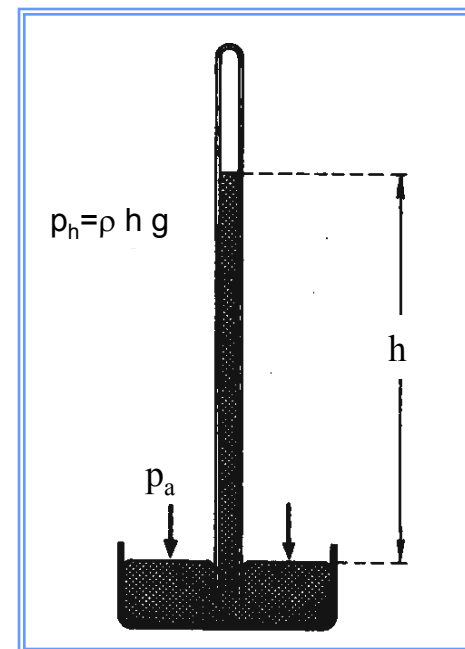
– 1 mm Hg (torr) = 1,333 hPa

– 1 hPa = 4/3 mm Hg

– **1 013, 25 hPa = 760 mmHg**

– **Pa (pascal) = N · m⁻² = kg · m⁻¹ · s⁻²**

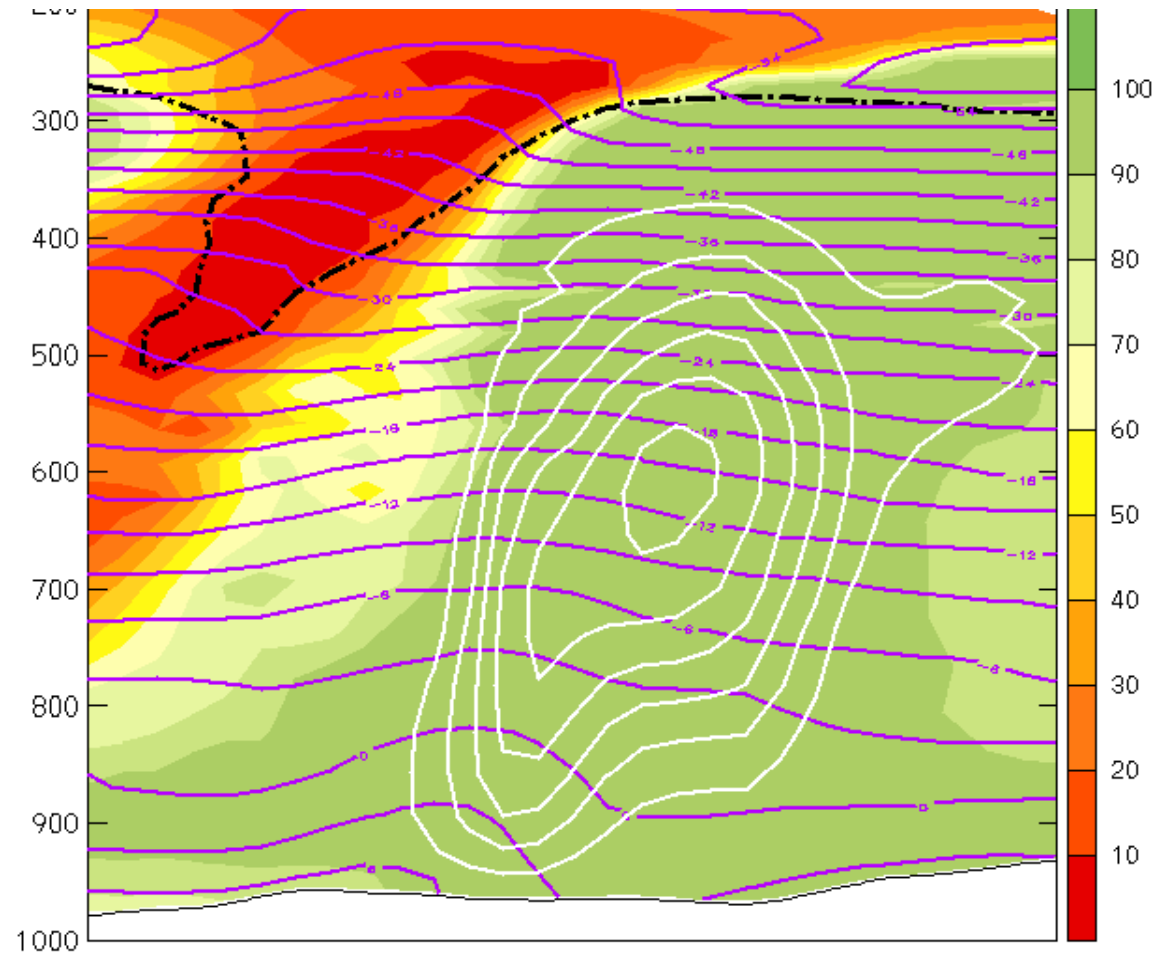
– **Kdyby s vodou pak potřeba 12 m hadici:
příčina: nižší hustota vody**

Normální tlak: 1013,25 hPa; 15 °C; 0 m n. m

Tlak v kolech 2,5 Bar = ? hPa

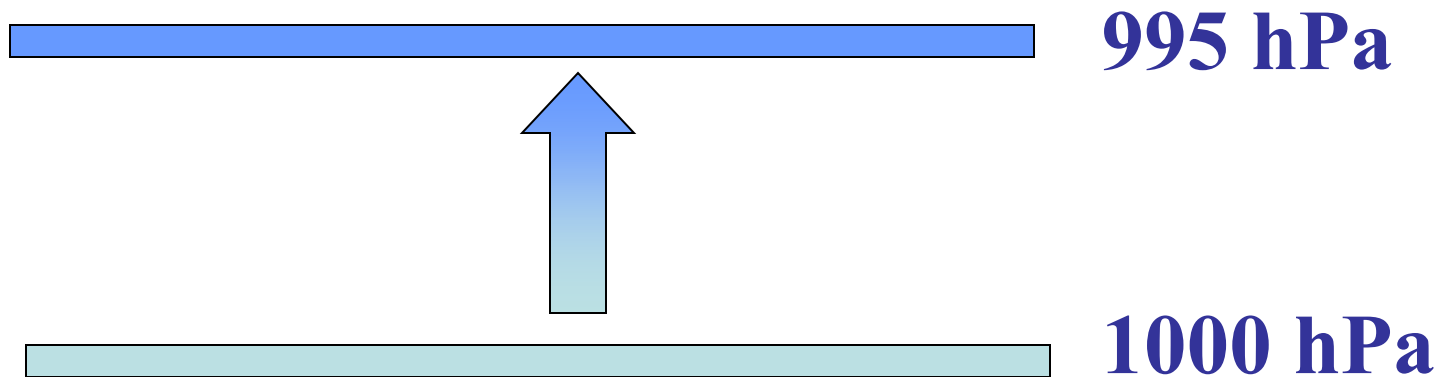
- Isobary?

Horizontální tlakový gradient

F_h

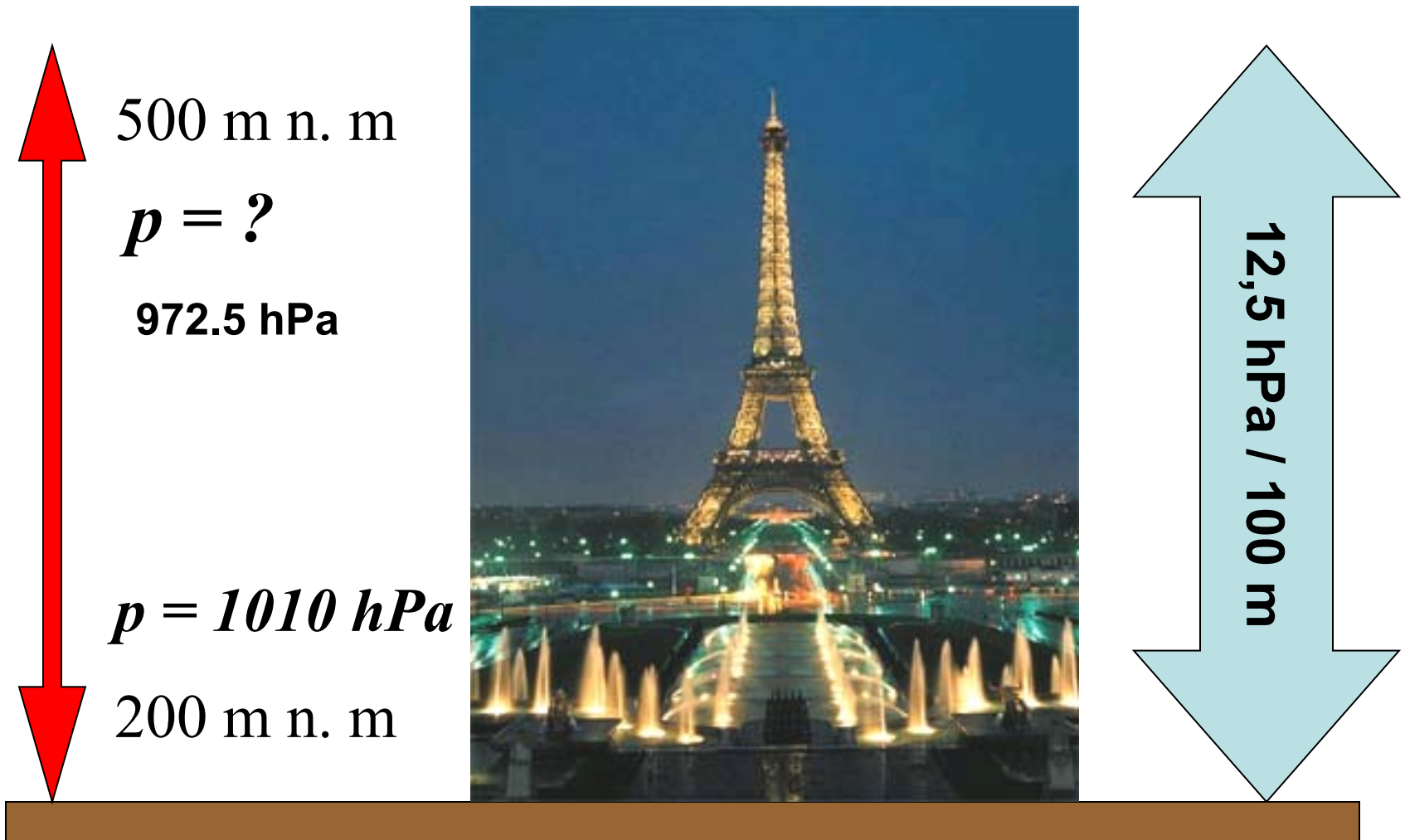
- **Horizontální pohyb vzduchu - vítr**

Vertikální barický gradient

- Změna tlaku s výškou
- Atmosférický tlak klesá s nadmořskou výškou podle exponenciální závislosti
- 12,5 hPa / 100 m

Příklad výpočtu změny tlaku

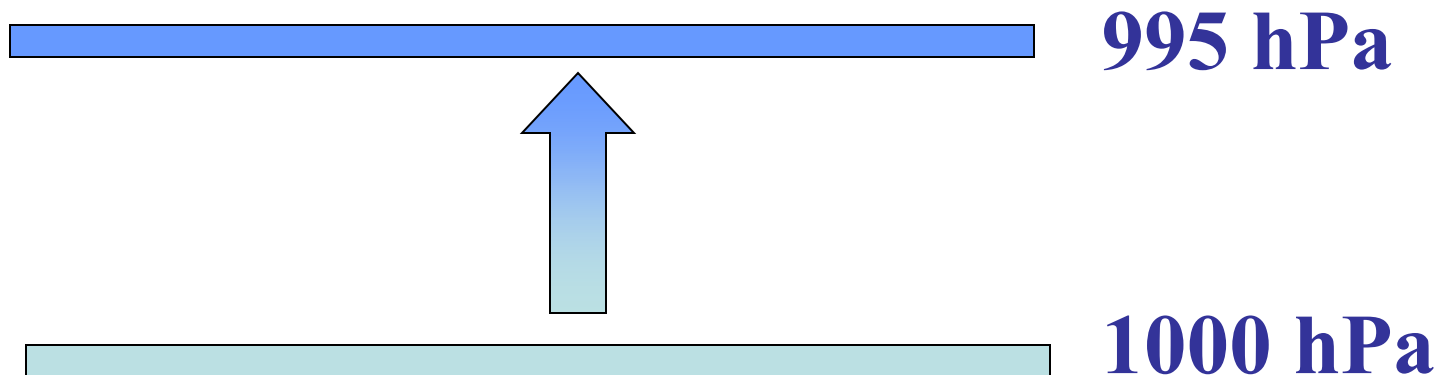
Barický stupeň

- převrácená hodnota vertikálního gradientu
- rozměr: m / hPa
- Hodnota 8 m / hPa

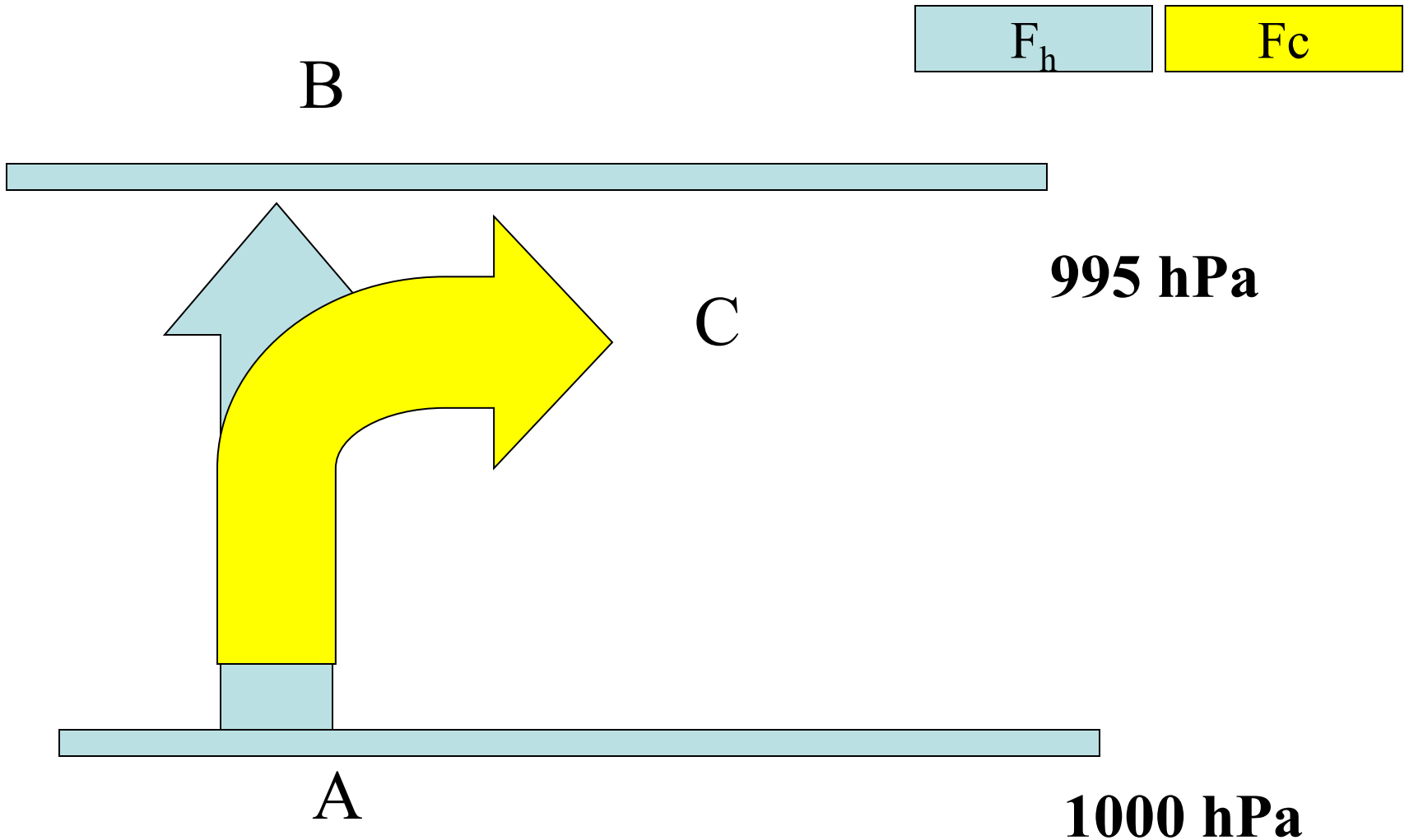
Vítr

F_h

- **Horizontální pohyb vzduchu - vítr**

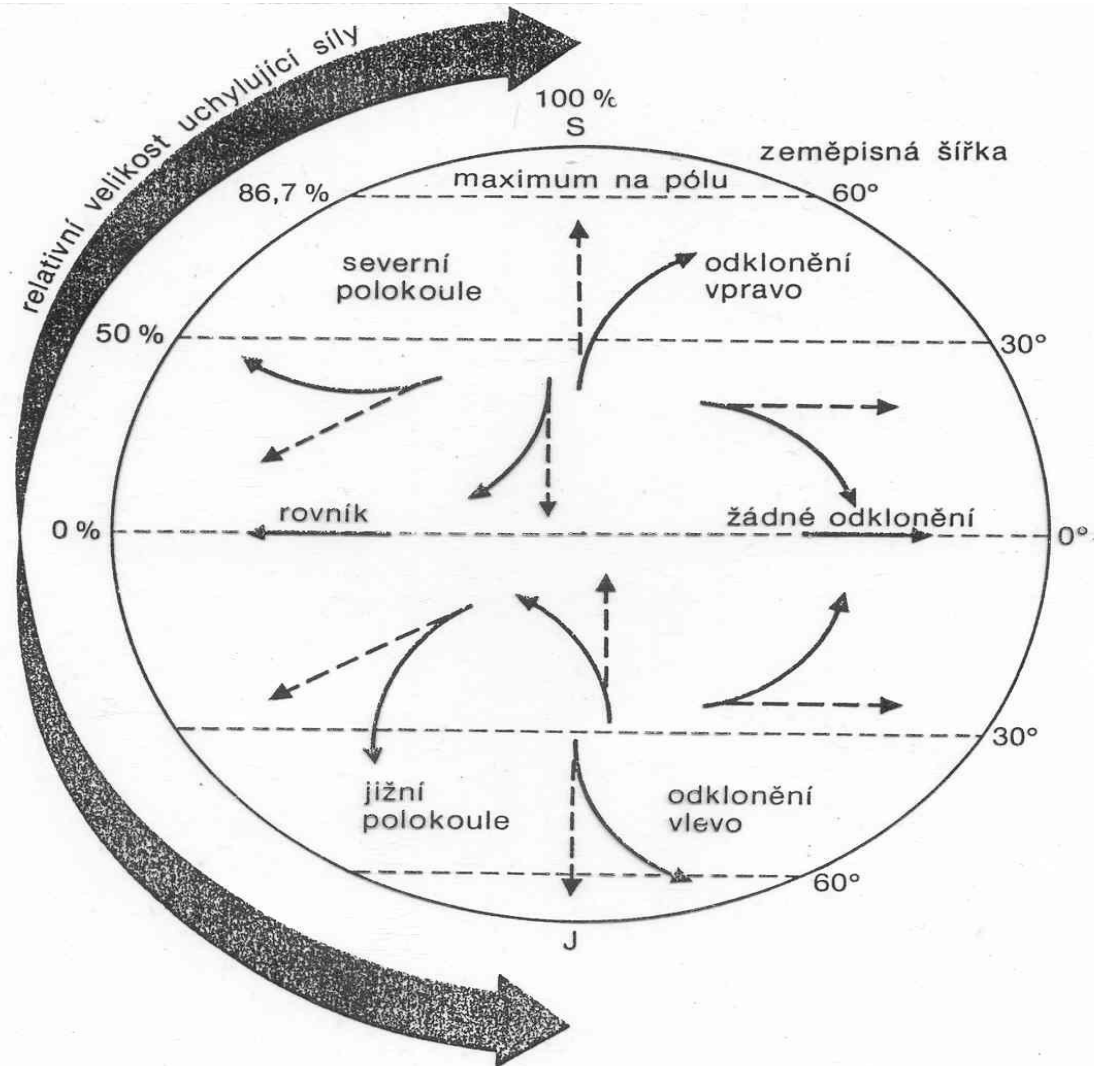

Coriolisova síla

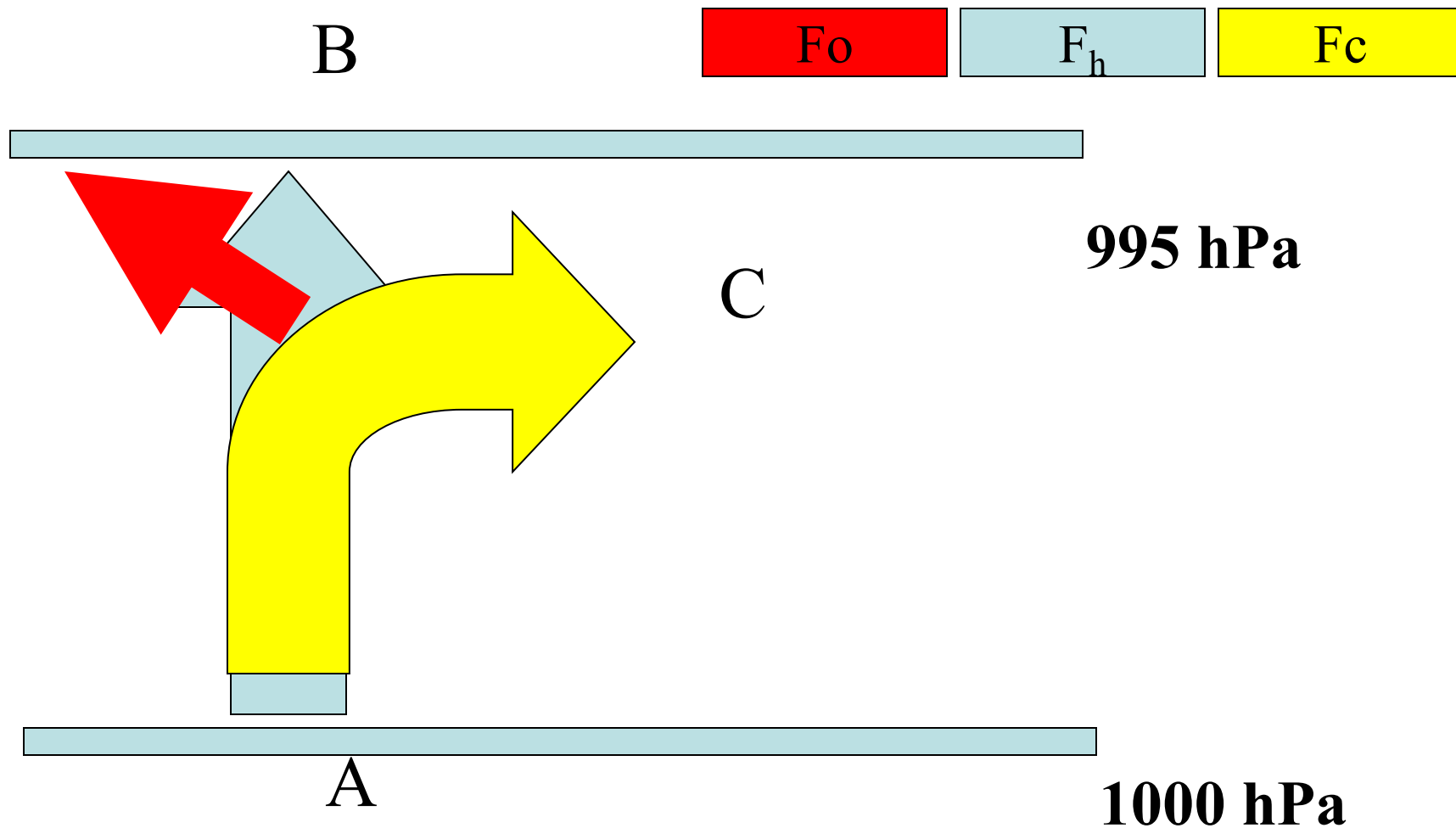

Coriolisova síla

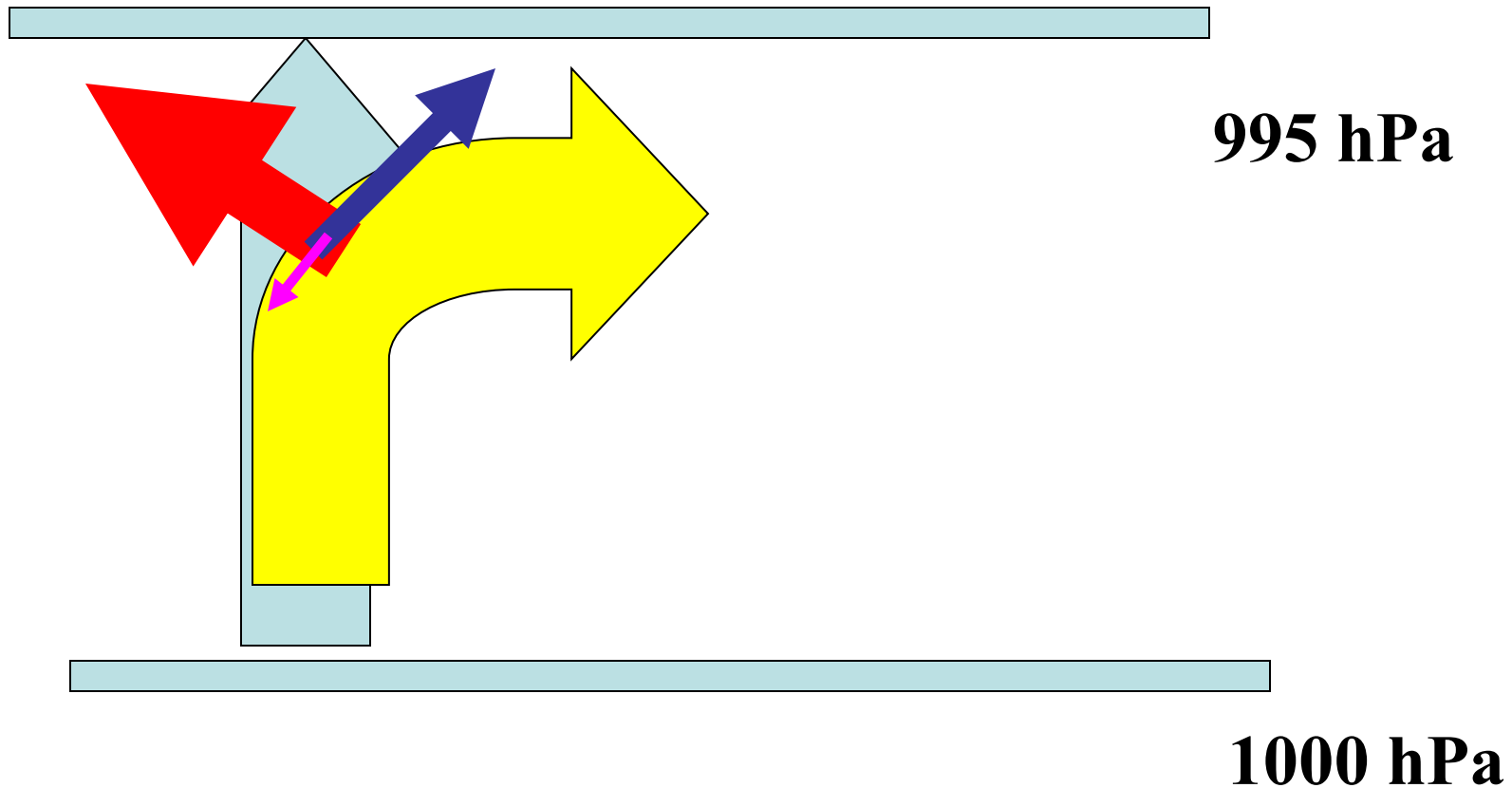
Odstředivá síla

Síla třecí a výsledný směr větru

Výsledný směr

Rychlost větru

- m.s^{-1}

- km.h^{-1}

- knots

($1 \text{ kn} = 0,51 \text{ m.s}^{-1} = 1852 \text{ m} / 3\,600\text{s} = \text{námořní míle/hod}$)

- B

Beaufortova stupnice

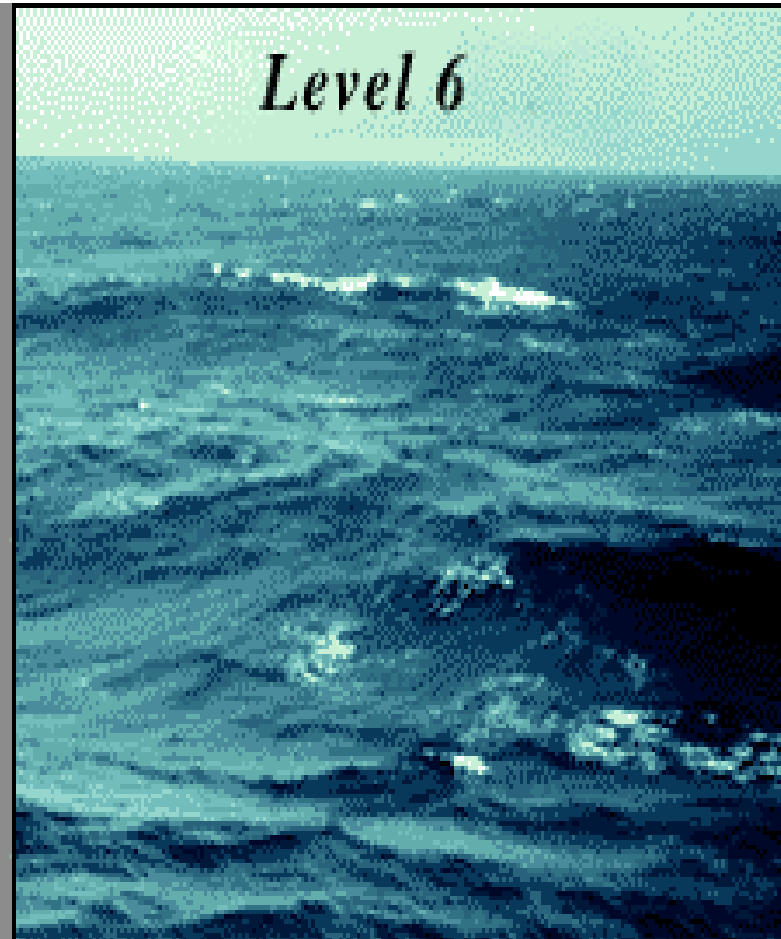
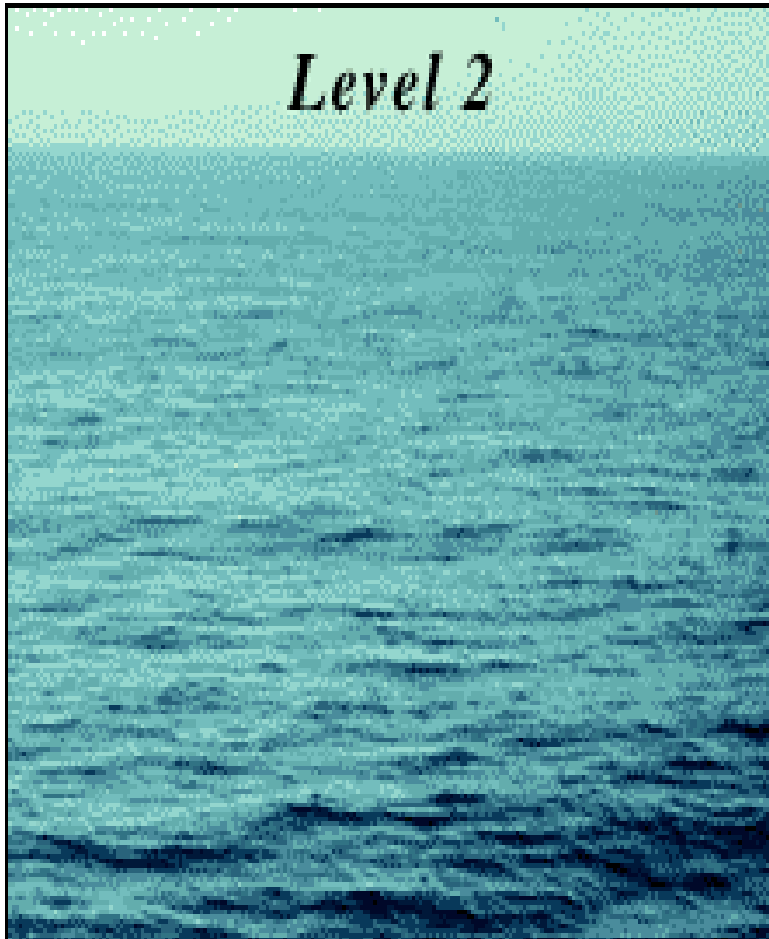
BEAUFORTOVA STUPNICE

STUPEŇ	RYCHLOST ($m \cdot s^{-1}$)	OZNAČENÍ
0	0,0 - 0,2	BEZVĚTRÍ
1	0,3 - 1,5	VĀNEK
2	1,6 - 3,3	SLABÝ VĚTR
3	3,4 - 5,4	MĪRNÝ VĚTR
4	5,5 - 7,9	DOSTI ČERSTVÝ VĚTR
5	8,0 - 10,7	ČERSTVÝ VĚTR
6	10,8 - 13,8	SILNÝ VĚTR
7	13,9 - 17,1	PRUDKÝ VĚTR
8	17,2 - 20,7	BOUŘLIVÝ VĚTR
9	20,8 - 24,4	VICHŘICE
10	24,5 - 28,4	SILNĀ VICHŘICE
11	28,5 - 32,6	MOHUTNĀ VICHŘICE
12	> 32,7	ORKĀN

Stupeň 6

Beaufortova stupnice - účinky

Nárazovitost

- zvýšení rychlosti o 5 m/s po dobu alespoň 1s avšak nejvýše 20 s
- Nejnižší stanovená hranice je 12 m/s.

Typická větrná proudění

(reliéf, kontakt vzduchových hmot, změna aktivního povrchu, apod.)

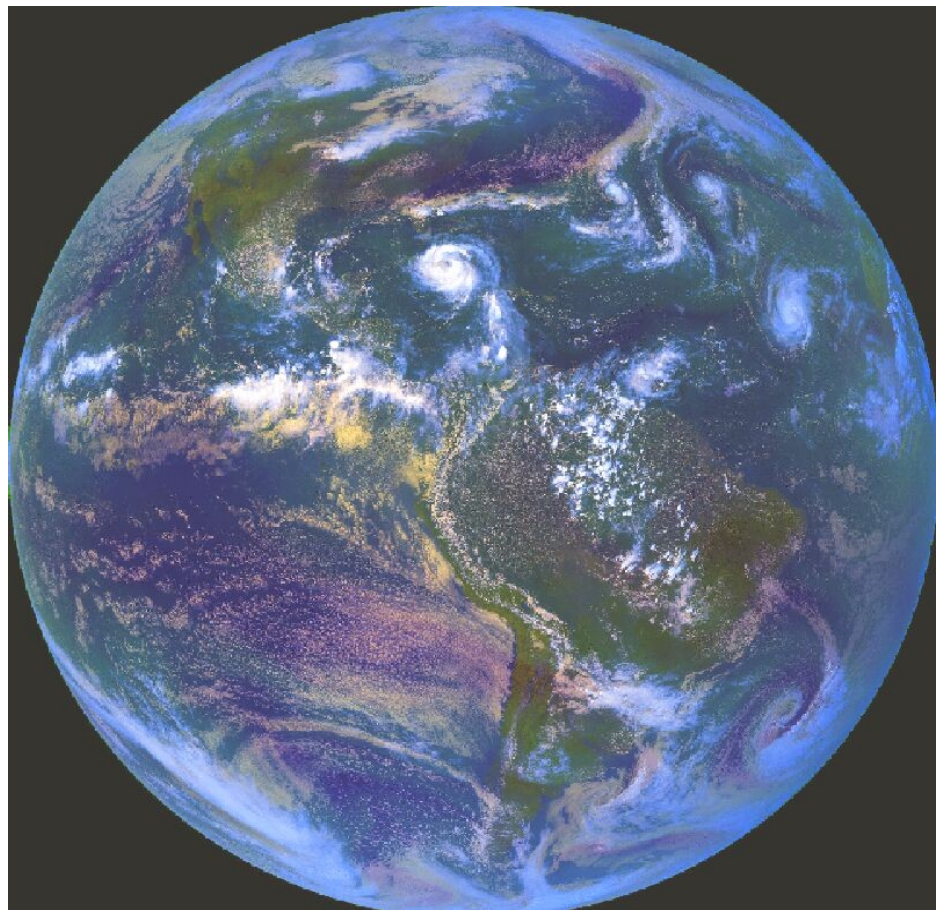
- Fén
- Údolní x horský vítr
- Cyklóny, tajfuny, uragány, hurikány
- Tornádo (tromba, smršť)
- Monzuny
- Bríza (pobřežní vánky)
- Chorvatsko (jugo, bóra)
- Mistrál, chamsín, scirocco, blizzard....

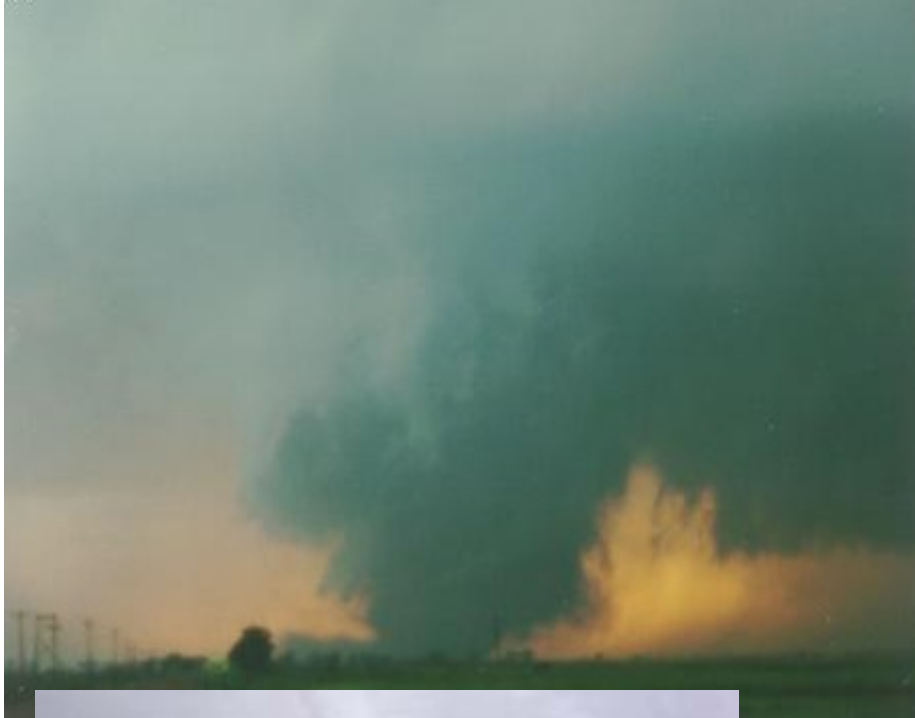
Příklady

Hurikán Helen

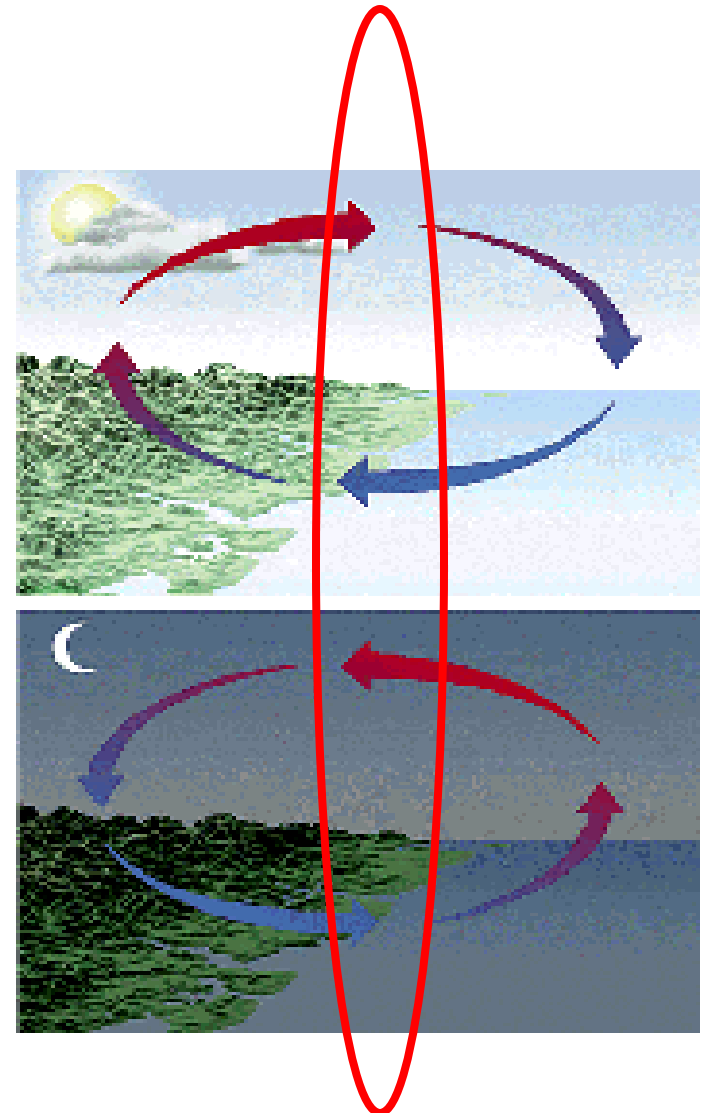
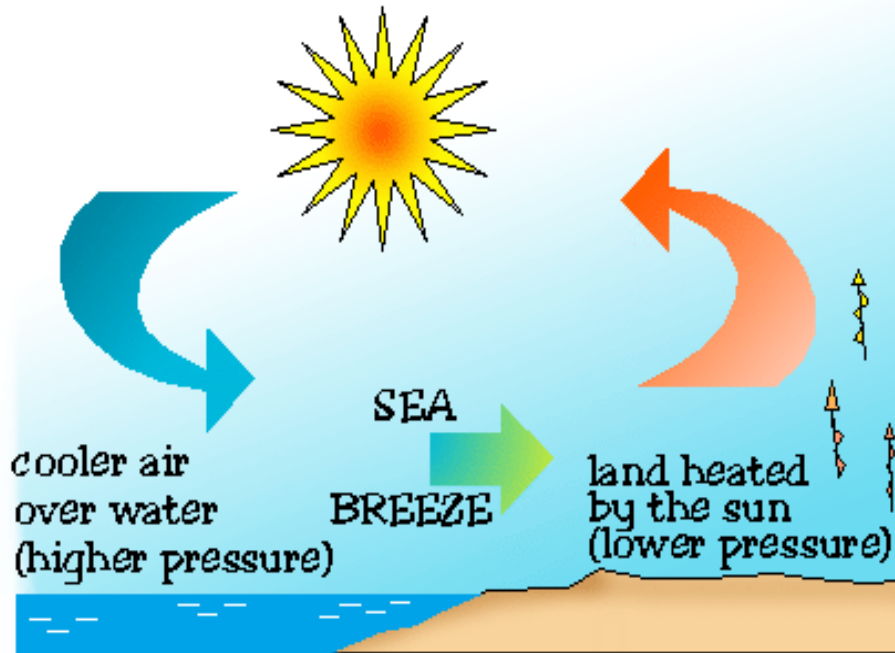

Tornádo

Bríza - pobřežní vánky

The Thermal-Pressure Relationship

Bioklimatologický význam větru

POZITIVNÍ:

- **výměna vzduchu**
- **větrné opylení (anemofylie)**
- **přenášení semen a plodů (anemochorie)**
- **pohyb listů**
- **rozrušení inverzní vrstvy**
- **zdroj energie**

Bioklimatologický význam větru

NEGATIVNÍ:

- podporuje výpar
- přenášení škůdců a plevelů
- odnáší sněh
- větrná eroze
- polomy – >10 st. B
- vlajkové stromy